

We Lwowie dnia 30. kwietnia 1900.

Aleg. 223

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o rezolucyi posła Wójcika w przedmiocie przejścia ludowej szkoły polskiej w Białej na etat krajowy.

Wysoki Sejmie!

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 10. kwietnia b. r., zdaje Komisya szkolna sprawę o rezolucyi posła Wójcika, postawionej przy rozprawie nad sprawozdaniem Rady szkolnej krajowej, o stanie szkół ludowych a zmierzającej do przeniesienia na etat krajowy szkoły polskiej w Białej utrzymywanej dotąd przez Towarzystwo szkoły ludowej przy pomocy subwencji krajowej w kwocie 4000 złr.

Komisya szkolna przypomina, że nie dalej jak w roku zeszłym na poprzedniej sesyi sejmowej przedłożył Wydział krajowy wniosek o przyjęcie rzeczzonej szkoły na etat krajowy, że jednak Wysoki Sejm na podstawie sprawozdania komisyi szkolnej nie przychylił się do tego wniosku z powodów zasadniczych, a natomiast przyznał Towarzystwu szkoły ludowej w Krakowie stałą roczną subwencję 4000 złr. na utrzymanie tej szkoły.

Wydział krajowy zastosował się do tej zasadniczej uchwały i toż samo na rok 1900 ustawił w budżet krajowy tę samą kwotę 4000 złr., czyli 8000 koron, którą komisya budżetowa w skutek petycji Towarzystwa szkoły ludowej do l. 667 podwyższyła o 3200 koron tak, iż obecnie subwencya ta wynosić będzie 11.200 koron rocznie.

Komisya szkolna sądzi, że jest obowiązkiem narodowym utrzymać szkołę polską w Białej, której potrzeba; żywotność stwierdzoną została przez znaczną a ciągle rosnącą frekwencję, komisya uznaje obecnie, jak to uznawała w roku zeszłym, że obowiązkiem kraju jest przychodzić w pomoc ofiarności prywatnej przez wydatną subwencję. Natomiast nie sądzi komisya, żeby odpowiednią formą pomocy krajowej miało być przyjęcie tej szkoły na etat krajowy i tak samo jak w roku zeszłym jest z powodów zasadniczych stanowczo przeciwną wprowadzaniu do naszych urządzeń szkolnych nieznaney dotąd kategorii szkół ludowych wprost przez kraj zakładanych i utrzymywanych. Komisya i obecnie najusilniej przestrzegać musi przed tworzeniem w tej sprawie, już w zeszłym roku zasadniczo przez Wysoki Sejm rozstrzygniętej, wyłomu w zasadzie choćby w sprawie tak sympatycznej jak utrzymanie szkoły dla ludności polskiej w Białej.

Powody, kierujące komisją a wyłuszczone w zeszłorocznem jej sprawozdaniu, są następujące:

Jeżeliby w naszym kraju zaczęły powstawać szkoły ludowe wprost z funduszu krajowego utrzymywane — a wnioski co do zakładania takich szkół z językiem wykładowym ruskim stawiał już dawniej poseł Romańczu na sesjach roku 1884/5, 1886/7 i 1888/9, zaś na obecnej sesji postawił poseł Barwiński wniosek przwjęcia na kraj założonej w tym roku szkolnym, szkoły wydziałowej żeńskiej we Lwowie z językiem wykładowym ruskim — natenczas będą istniały obok siebie dwie kategorye szkół ludowych: jedne utrzymywane przez konkurencyę miejscową, wspomaganą przez okręg szkolny (powiat) i przez kraj, który dopłaca na wydatki niepokryte przez gminę i obszar i przez powiat; — drugie utrzymywane wyłącznie lub prawie wyłącznie z funduszu krajowego, bez jakiegokolwiek przyczyniania się tych, którzy z mocy ustawy są obowiązani do konkurencyi.

Ta druga kategorya szkół raz wprowadzona będzie szybko rosnać, albowiem żądania utworzenia takich szkół będą się łatwo mnożyć, skoro czynniki miejscowe nie będą ponosić żadnych wydatków na te szkoły — ani na budynek i potrzeby rzeczowe ani na nauczycieli i skoro istnienie takich szkół będzie uwalniać konkurencyę od ponoszenia wydatków z mocy ustawy inaczej nieuniknionych.

Do wzrostu szkół tej kategoryi, tyle pożądaných dla konkurencyę miejscowej ponieważ nic ją nie będą kosztowały, będzie się przyczyniać bądź chęć dostarczenia szkół z drugim językiem wykładowym w gminach o ludności mieszanej, bądź współdziałać tu będą inne przyczyny i w ten sposób wytwarzać się będzie nierówność w ciężarach publicznych, gdyż gminy mające u siebie szkoły przez kraj utrzymywane będą uprzywilejowane w porównaniu z temi, które dla wszystkich swoich szkół będą musiały starać się o fundusz na wydatki osobiste i rzeczowe a zwłaszcza o te ostatnie.

Jeżeliby Wysoki Sejm raz wstąpił na drogę tworzenia szkół na etacie krajowym, nie byłoby mu możebnem cofnąć się, gdyż precedensa popierałyby dalsze żądania a doświadczenie uczy, że łatwo przenieść jakiekolwiek wydatki z konkurencyi na kraj, lecz bardzo trudno przenieść je napowrót z kraju na konkurencyę i ustawodawstwo nasze zna przykłady zmiany w pierwszym kierunku lecz zmian w przeciwnym kierunku wcale nie wykazuje.

Z tych powodów komisya może się oświadczyć jedynie za dalszem subwencyonowaniem polskiej szkoły ludowej w Białej a zważywszy, że potrzeby tej szkoły, w której otwarto w tym roku kurs wydziałowy, ciągle wzrastają, zaś komisya budżetowa nie mogła w tym roku ze względów finansowych proponować wyższej subwencyi jak 11.200 koron.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby do budżetu na rok 1901 wstawił podwyższoną w miarę rosnących potrzeb polskiej szkoły ludowej w Białej, subwencyę na utrzymanie tej szkoły.

Przewodniczący:

Czartoryski.

Sprawozdawca:

Pilat.